

Мср Јелена Чановић Спасојевић, асистент
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
ORCID: 0000-0001-9076-7990

Прегледни научни рад
УДК: 347.91/.95
DOI: 10.46793/UPSSXII.619CS

(НЕ)ПОШТОВАЊЕ ВРЕМЕНСКОГ ОКВИРА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА*

Резиме

Предмет рада је анализа спорне примене законских одредби о поштовању временског оквира за спровођење парничног поступка. Институт временског оквира, уз остале новине, уведен је Законом о парничном поступку из 2011. године, у циљу побољшања ефикасности суђења, ограничења трајања поступка, боље концентрације поступка, као и остваривања права странака на одлуку суда у разумном року. У раду су анализирани појам, процесноправни основ и садржина временског оквира, као и начин и критеријуми за одређивање временског оквира. Иницијално одређен временски оквир у пракси се изузетно често мења, односно доноси се нови у складу са законом предвиђеним, али и другим процесноправним ситуацијама у току временског развоја парнице, које су у раду анализирани (поводом одлагања рочишта, преиначења тужбе, повраћаја у пређашње стање и накнадног изношења нових чињеница и доказа). Значајан део рада односи се на утврђивање одговорности за (не)поштовање временског оквира, како суда, тако и странака. Законодавци су настојали да појачају судијску одговорност за непоштовање временског оквира, па је ЗПП-ом предвиђена дужност суда да поштује временски оквир, али и да контролише несавесно или злонамерно понашање странака, док је Законом о судијама предвиђен основ дисциплинске одговорности судије нормирањем дисциплинских прекршаја и могућих санкција.

Кључне речи: поштовање временског оквира, начин одређења временског оквира, одговорност за непоштовање временског оквира.

---

* Рад је резултат истраживања на пројекту Правног факултета Универзитета у Крагујевцу: „Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније”, који се финансира из средстава Факултета.

1. Увод

Право на суђење у разумном року, гарантовано Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода¹ и Уставом Републике Србије², у Закону о парничном поступку³ нормирано је као функционално начело окончања поступка у разумном року, уз процесну економију⁴. Законом је предвиђено право странке да суд о њеним захтевима и предлозима одлучи у разумном року⁵, при чему је реализација тог права предвиђена као обавеза суда, утолико што је суд дужан да поступак спроведе ефикасно, без одуговлачења и са што мање трошкова, а све то у складу са претходно одређеним временским оквиром за предузимање парничних радњи⁶ (односно временским оквиром за спровођење поступка⁷).

Временски оквир је, као нов институт, у наше парнично законодавство уведен тада новим, а сада, уз накнадне измене и допуне, важећим Законом о парничном поступку из 2011. године. Неки од основних правнополитичких циљева значајних за доношење Закона били су побољшање ефикасности суђења, убрзање парничног поступка, скраћење трајања поступка и боља концентрација поступка.⁸ *Ratio legis* оваквог опредељења законодаваца била је

---

¹ Чл. 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Потписана је 1950. године у Риму, а ступила је на снагу 1953. године након ратификације држава чланица Савета Европе. Вид. Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и додатних протокола бр. 11, 4, 6, 7, 12 и 13, (Сл. лист СЦГ - Међународни уговори, бр. 9/2003, 5/2005 и 7/05 - испр. и Сл. гласник РС - Међународни уговори, бр. 12/2010 и 10/2015). У даљем тексту: Европска конвенција, ЕКЈП.

² Чл. 32, ст. 1 Устава Републике Србије (Сл. гласник РС, бр. 98/2006 и 115/2021); у даљем тексту: Устав.

³ Закон о парничном поступку (Сл. гласник РС, бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 - одлука УС и 55/2014, 87/2018, 18/2020 и 10/2023 - др. закон); у даљем тексту: Закон, ЗПП; у даљим фуснотама: ЗПП.

⁴ Познић, Б., Ракић-Водинелић, В., *Грађанско процесно право*, Београд, 2015, стр. 175.

⁵ Чл. 10, ст. 1 ЗПП-а.

⁶ Чл. 10, ст. 2 ЗПП-а.

⁷ Овде указујемо на језичку недоследност законодавца, вид. чл. 199, ст. 7 ЗПП-а; чл. 308, ст. 1 ЗПП-а и др.

⁸ Упор. Станковић, Г., *Закон о парничном поступку, Пето измењено и допуњено издање, Објашњења, тумачења и стварни регистар*, Београд, 2014, стр. 8. Вид. Ракић-Водинелић, В., *Закон о парничном поступку Србије 2011*, Правни записи, Год. II, бр. 2/2011, стр. 515. С. Хомен, тадашњи државни секретар у Министарству правде је, „отварајући јавну расправу о радној верзији тог закона, истакао да би одређивање рока колико суђење може да траје требало да онемогући бескрајно парницење и да допринесе ефикаснијем судском поступку“. Београд, 14. јул 2011. године, <https://www.srbija.gov.rs/vest/156473/novi-zakon-o-parnicnom-postupku-kljucan-za-efikasnost-sudova.php#:~:text=%D0%94%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%20%D1%81%D0%B5%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B0%D1%80%20%D0%9C%D>

реализација принципа правичног суђења, тј. остваривање права на суђење у разумном року у складу са Уставом, Европском конвенцијом, праксом Европског суда за људска права⁹ и европским правним стандардима израженим и у Препоруци Комитета министара земљама чланицама Савета Европе о начелима грађанског поступка за унапређење остваривања правде¹⁰.

Уважавајући свевременску максиму да је *закасна (одложена) правда – ускраћена правда*¹¹ и неспорну чињеницу да судски поступци у нашој земљи одувек трају неоправдано дуго, као и преку потребу да се унапреди ефикасност правне заштите поштовањем права на суђење у разумном року уз право на правично суђење, део научне и стручне јавности је ипак изразио аргументовану сумњу у сврсисходност института какав је временски оквир и критиковао поједина законска решења у вези са њим која су остала непотпуна и недоречена. Одговор на питања да ли је таква сумња била оправдана, односно да ли се временски оквир за спровођење парничног поступка у пракси поштује од стране суда и парничних странка, а самим тим и остварује суђење у разумном року, можемо потражити у анализи примене релевантних законских одредби уз пратеће значајне податке о стању у судској пракси парничних судова.

0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B5%20%D0%92%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B5%20%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B5%20%D0%A1%D1%80%D0%B1%D0%B8%D1%98%D0%B5%20%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%BD, приступљено 20.05.2024. године. „Државни секретар Слободан Хомен изјавио је да је суштинска новина која ће бити уведена новим Законом о парничном поступку то што ће рочиште за главну расправу тећи дан за даном, тако да се у највећем броју случајева пресуда може очекивати већ за девет месеци, а у компликованијим случајевима до годину и по дана. Циљ измена ЗПП-а је убрзање судских поступака због чега је цела реформа правосуђа започета, односно повећање ефикасности и остваривање права на суђење у разумном року, истакао је Хомен. Он је указао да је један од најважнијих закона када је реч о ефикасном суђењу упаво нови ЗПП који ће се почетком јануара наћи на јавној расправи.“ Б92, Тањуг, 3. јануар, 2010. године, [https://www.vesti.rs/Politika/Homen-Sudjenja-ce-trajati-krace.html#:~:text=Cilj%20izmena%20ZPP-a%20je%20ubrzanje%20sudskih%20postupaka%20zbog](https://www.vesti.rs/Politika/Homen-Sudjenja-ce-trajati-krace.html#:~:text=Cilj%20izmena%20ZPP-a%20je%20ubrzanje%20sudskih%20postupaka%20zbog,), приступљено 20.05.2024. године.

⁹ Европски суд за људска права у Стразбуру пред којим је у предметима у којима је утврђена повреда права гарантованих Конвенцијом у највећем броју предмета била утврђена повреда права на суђење у разумном року.

¹⁰ Препорука бр. Р (84) 5 Комитета министара земљама чланицама Савета Европе о начелима грађанског поступка за унапређење остваривања правде (усвојен од стране Комитета министара 28.02.1984. године). Вид. Петровић Шкоро, В., *Остваривање разумног рока – временски оквир*, Правни информатор, бр. 4/2012. стр. 10. Вид. Андријашевић, М., *Припремно рочиште и одређивање временског оквира*, Врховни касациони суд Билтен бр. 3/2012, стр. 322.

¹¹ „Justice delayed is justice denied“.

2. Појам, процесноправни основ и садржина временског оквира

Временски оквир представља инструмент за спровођење начела о праву странке на суђење у разумном року (окончање поступка, тј. одлучивање у разумном року) из чл. 10, ст. 1. ЗПП: „Странка има право да суд одлучи о њеним захтевима и предлозима у разумном року“.¹² Према сâм појам „разуман рок“ није у ЗПП дефинисан, као правни стандард, он у свакој парници може имати различит садржај.¹³

Критеријуме за оцену разумног рока наша судска пракса преузела је из праксе ЕСЛЈП, па се тим поводом Врховни касациони суд изјаснио: „Разумно време за окончање судског поступка је релативна категорија, која се процењује у сваком конкретном случају на основу околности које се тичу сложености чињеничних и правних питања у судском поступку, понашања подносиоца захтева, поступања суда, значаја спора за подносиоца захтева.“¹⁴ Таква мерила за оцену трајања суђења у разумном року прописује и касније усвојен Закон о заштити права на суђење у разумном року¹⁵ уз извесне допуне. Према ЗЗПСПР, при одлучивању о правним средствима којима се штити право на суђење у разумном року уважавају се све околности предмета суђења, пре свега сложеност чињеничних и правних питања, целокупно трајање поступка и поступање суда, природа и врста предмета суђења, значај предмета суђења по странку, понашање странака током поступка, посебно поштовање процесних права и обавеза, затим поштовање редоследа решавања предмета и законски рокови за заказивање рочишта и израду одлука.¹⁶

---

¹² Ракић-Водинелић, В., *нав. чланак*, стр. 516-517.

¹³ Кеча, Р., *О орочавању радњи суда у парничном поступку*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 3/2012, стр. 109.

¹⁴ Сентенца из решења Врховног касационог суда Рж г 331/2014 од 10.12.2014. године утврђена на седници Одељења за заштиту права на суђење у разумном року 19.03.2015. године. „Ценећи држање и понашање предлагача који има својство тужиоца у предметном парничном поступку чије се убрзање тражи, првостепени суд је правилно закључио да не постоји ни један пропуст у понашању на страни тужиоца као парничне странке, којим би он евентуално допринео одуговлачењу поступка, јер је тужилац у складу са процесним овлашћењима користио правна средства, али да суд не може сносити одговорност због трајање поступка чија је дужина условљена и коришћењем тих средстава од стране тужиоца.“ Решење Привредног суда у Пожаревцу, Р4П. 1/16 од 25. 4. 2016. године, потврђено Решењем Привредног апелационог суда у Београду, Рж. 4/16 од 16. 5. 2016. године, Правна база ИНГ-ПРО.

¹⁵ Закон о заштити права на суђење у разумном року (Сл. гласник РС, бр. 40/2015 и 92/2023), у даљем тексту и даљим фуснотама: ЗЗПСПР.

¹⁶ Чл. 4 ЗЗПСПР-а. Ауторка није цитирала целу законску одредбу у самом тексту јер је *прим. аут.* изоставила само оне делове одредби који се не односе на парнични поступак.

И пре увођења парничног института временског оквира постојала је нормативна тежња за временским ограничењем трајања судских поступака. Законом о судијама¹⁷ је прописана је дужност поступајућег судије да обавести председника суда о разлозима због којих првостепени поступак није окончан у року од једне године и да га затим на сваких шест месеци обавештава о даљем току поступка¹⁸, као и дужност председника суда да обавести председника непосредно вишег суда о сваком поступку који није окончан у року од две године и разлозима за то¹⁹. У поступку по правном леку поступајући судија (председник већа) дужан је да обавештава на свака три месеца председника суда о разлозима због којих поступак није окончан²⁰, а ако поступак по редовном правном леку није окончан у року од једне године, председник суда дужан је да обавести председника Врховног суда²¹. Ови рокови за дужност обавештавања теку од дана пријема предмета у суд.²²

Процесноправни основ института временског оквира одређен је у чл. 10, ст. 2. ЗПП: „Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења, у складу са претходно одређеним временским оквиром за предузимање парничних радњи (у даљем тексту: временски оквир) и са што мање трошкова.“. У погледу увођења овог парничног института наши законодавци се нису угледали на традиционалне узоре у овој области, немачки и аустријски закон којим се уређује парнични поступак. Иако сличан парнични институт постоји у англосаксонском праву, он је другачије процесноправно регулисан у америчком и енглеском моделу парничног поступка.²³ Као узор за овакве новине у нашем парничном законодавству, делује да је био Принцип 1.1. Препоруке Савета Европе о унапређењу грађанског правосуђа: *„Редовно поступак треба да се састоји од не више од два рочишта. Прво је припремног карактера, а друго служи извођењу доказа, изношењу аргумената и, ако је могуће, доношењу пресуде. Суд треба да обезбеди да се сви неопходни кораци за друго рочиште предузму на време, а у начелу, одлагање неће бити допуштено, изузев ако се не појаве нове чињенице или из других изузетних и важних разлога.“*²⁴

---

¹⁷ Закон о судијама (Сл. гласник РС, бр. 10/2023), у даљем тексту и даљим фуснотама: ЗОС.

¹⁸ Чл. 28, ст. 1 ЗОС-а.

¹⁹ Чл. 28, ст. 3 ЗОС-а.

²⁰ Чл. 28, ст. 2 ЗОС-а.

²¹ Чл. 28, ст. 4 ЗОС-а.

²² Чл. 28, ст. 6 ЗОС-а.

²³ Ракић-Водинелић, В., *нав. чланак*, стр. 519. Бабовић, Б., *Право на суђење у разумном року и парнични поступак*, Право и привреда, бр. 7-9/2013, стр. 460.

²⁴ Препорука бр. Р (84) 5 Комитета министара земљама чланицама Савета Европе о начелима грађанског поступка за унапређење остваривања правде (усвојен од стране Комитета министара 28.02.1984. године), превод преузет према: Ракић-Водинелић, В., *нав. чланак*, стр. 521.

Временски оквир је обавезан, унапред дефинисани план рада у парничном предмету, којим се одређује будућа дужина трајања поступка и очекивано време његовог окончања, као и динамика и распоред прикупљања процесне грађе и извођења предложених и прихваћених доказа.²⁵ Иако представља прелиминарни план усменог расправљања у стадијуму главне расправе, он се једним делом односи и на писмене парничне радње обзиром да укључује и одређивање судских рокова.²⁶ Временски оквир се одређује у форми решења, које према ЗПП „нарочито садржи: број рочишта, време одржавања рочишта, распоред извођења доказа на рочиштима и предузимања других процесних радњи, судске рокове, као и укупно време трајања главне расправе“²⁷. Одређивање временског оквира представља фактичко питање у свакој парници, а суд га може одредити у укупном трајању од одређеног броја дана, месеци или до одређеног датума, односно комбиновањем метода.²⁸ Иако би било економично како за суд, тако и за странке, због рационалног планирања времена и трошкова поступка да се у решењу о одређивању временског оквира одреде и сами датуми свих планираних рочишта, у пракси се често одређује само датум првог следећег рочишта, а одређење датума за остала се одређује накнадно на сваком наредном за оно доцније. Премда се овакво поступање суда не сматра битном повредом парничне процедуре која би била од утицаја на правилност одлуке, првенствено из разлога што суд на припремном рочишту не може са сигурношћу да утврди када ће се стећи услови за извођење одређених доказа (нпр. вештачење, сведочење, читање прибављених исправа, итд.), ипак је препорука да се у решење унесу и датуми планираних рочишта када је то могуће.²⁹

Временским оквиром се операционализује дужност суда да се поступак не одуговлачи и да се расправа, по могућству, доврши на једном рочишту, односно у временском оквиру. Дужност суда је испуњена и када се временским оквиром, што је најчешће и случај, предвиди више потребних рочишта за главну расправу, који би требало да се закажу сукцесивно, у најкраћем

---

²⁵ Питања и одговори са Двдесетог саветовања судија привредних судова РС са Златибора, септембар 2012. године, Правна база ИНГ-ПРО. Упор. Горавица, Б., *Шта је временски оквир и како га правилно одредити*, Билтен судске праксе привредних судова Тематски број, 2/2012, стр. 11.

²⁶ Ракић-Водинелић, В., *нав. чланак*, стр. 517. Ако рокови нису одређени законом, одређује их суд с обзиром на околности случаја и у складу са временским оквиром. Чл. 102, ст. 1-2 ЗПП-а.

²⁷ Чл. 308, ст. 4 ЗПП-а.

²⁸ Сремчев, С., *Временски оквир за спровођење поступка по новом Закону о парничном поступку*, објављено 06.01.2013. године на сајту: https://www.paragraf.rs/100pitanja/parnicni_postupak/vremenski_okvir_parnicnog_postupka.html, приступљено: 03.06.2024.

²⁹ Питања и одговори са Двдесетог саветовања судија привредних судова РС са Златибора, септембар 2012. године, Правна база ИНГ ПРО. Вид. Горавица, Б., *нав. чланак*, стр. 16.

временском размаку, уз вођење рачуна о концентрацији саме главне расправе.³⁰ Међутим, не представља битну повреду одредаба парничног поступка уколико се предвиди више рочишта за главну расправу и не обезбеди концентрација истих (у смислу да ће суд у најкраћем временском року и размаку одржати сва рочишта за главну расправу).³¹ Пракса је још на почетку примене одредаба ЗПП о временском оквиру заузела овакав став уз објашњење да се мора „имати у виду како фактичка оптерећеност појединих судија предметима, која понекад онемогућава поступање, тако и чињеница да је према врстама доказа које треба извести понекад једино рационално и оправдано направити размак између два рочишта за главну расправу, који омогућава извођење доказа на оном доцнијем рочишту (за наведено може послужити пример увек када је потребно извођење доказа вештачењем, али које се не може унапред одредити пре него што се изведу неки други докази који су по распореду одређени да се изведу пре овог доказа)“.³²

3. Начин одређивања временског оквира

Сврха временског оквира је постизање извесности у погледу трајања парничног поступка. Да би суд одредио адекватан временски оквир, потребно је да познаје правну природу и суштину предмета спора, како би се определио за материјално право које је потребно применити на решавање спорних и релевантних правна питања (уз доказе које је у вези са њима потребно извести), као и да целу ту мисаону материјално-правну конструкцију стави у процесноправни временски план који је могуће и реално испоштовати до доношења правилне и законите одлуке.

Решење о временском оквиру се у првостепеном поступку доноси на припремном рочишту, односно на првом рочишту за главну расправу ако припремно рочиште није обавезно³³. У случају да се пред већем другостепеног суда отвори расправа, тај суд ће одредити временски оквир за спровођење поступка³⁴, а ако другостепени суд решењем укине пресуду и врати је првостепеном суду на поновно одлучивање, првостепени суд је дужан да у року од тридесет дана од пријема решења одржи рочиште на коме ће одредити

---

³⁰ Уп. Чл. 309, ст. 3 ЗПП-а. Вид. Дукић, Д., *Временски оквир, Временски оквир у парничном поступку Републике Србије*, Билтен судске праксе привредних судова 2/2012, Тематски број, стр. 21.

³¹ Питања и одговори са Двдесетог саветовања судија привредних судова РС са Златибора, септембар 2012. године, Правна база ИНГ-ПРО.

³² *Исто*. Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења Привредног апелационог суда одржаној 23.10.2012. године - Судска пракса привредних судова - Билтен бр. 3/2012.

³³ Чл. 308, ст. 3 у вези са ст. 1 ЗПП-а.

³⁴ Чл. 383, ст. 5 ЗПП-а.

временски оквир за нову првостепену главну расправу³⁵. У случају да постоји потреба да се одржи више од једног рочишта за расправљање о предлогу за понављање поступка пред првостепеним судом, тај суд ће да одреди временски оквир.³⁶

Иако је утврђивање временског оквира обавезно за све судске инстанце пред којима се расправља на рочишту (укључујући унутар њега и рокове за достављање поднесака), суд га не утврђује самостално, већ на предлог странака. Тако, суд већ у позиву за припремно рочиште упозорава обе странке да су дужне да најкасније на припремном рочишту, односно на првом рочишту за главну расправу ако припремно рочиште није обавезно, предложе временски оквир за спровођење поступка.³⁷ Све дужности суда у погледу парничних радњи које предузима у фази припремања главне расправе, али и касније у току саме главне расправе, морају бити у складу са временским оквиром за спровођење поступка који тај суд одређује решењем.

С обзиром на то да је према ЗПП суд дужан да у фази припремања главне расправе одреди временски оквир на предлог странака, може се замислити ситуација да странке нису сагласне поводом својих предлога у вези са временским оквиром. С тим у вези, у литератури се наилази на критику поводом оваквог непотпуног законског одређења за могућу проблематичну ситуацију³⁸. Нејасно је да ли би суд требало да посредује између странака између којих је све спорно, па и предлози у вези са временским оквиром.³⁹ Законодавац није предвидео овлашћење суда да у спорној ситуацији одреди временски оквир према својим реалним могућностима, оценом понашања странака, на основу слободног судијског уверења, а све у складу са поштовањем начела суђења у разумном року. Међутим, није прописано ни да је суд дужан да прихвати предложени временски оквир од стране пуномоћника или самих странака. Значајно је истаћи да решење о временском оквиру не садржи образложење, јер оно представља одлуку о управљању парничним поступком⁴⁰ против које жалба није дозвољена. Тако, евентуално незадовољство парничне странке ипак остаје у сенци коначне обавезујуће одлуке суда према којој се мери његова дисциплинска одговорност. На крају, у пракси се неретко дешава да једна од странака или чак обе странке (тј. њихови пуномоћници, посебно адвокати) пруже могућност да судија сам, по својој

---

³⁵ Чл. 398, ст. 1 ЗПП-а.

³⁶ Чл. 431, ст. 2 ЗПП-а.

³⁷ Чл. 308, ст. 1 ЗПП-а. „На дужност да изнесу све чињенице и предложе доказе којима се те чињенице потврђују, суд странке упозорава у позиву за припремно рочиште, односно у позиву за рочиште за главну расправу ако се припремно рочиште не одржава.“ Сентенца из Пресуде Привредног апелационог суда, Пж. 5647/2013(2) од 10.4.2014. године, Правна база Paragraf Lex.

³⁸ Ракић-Водинелић, В., *нав. чланак*, стр. 518.

³⁹ *Исто*.

⁴⁰ Кеча, Р., *нав. чланак*, стр. 114.

процени и у складу са својим годишњим распоредом одреди временски оквир, имајући у виду фактичку преоптерећеност судије великим бројем предмета и бројним другим, за њега отежавајућим околностима.

Иницијално одређен временски оквир може бити и коначан, али је у пракси изузетно често да се он мења у складу са законом предвиђеним, али и другим процесноправним догађајима и околностима које наступају касније, током временског развоја парнице. Готово је извесно да временски план утврђен решењем на припремном рочишту није апсолутан⁴¹, односно да је он само прелиминаран и провизоран⁴² обзиром да у зависности од конкретног развоја парнице може бити измењен, односно да се може накнадно одредити нови временски оквир⁴³.

Законом је предвиђено да „суд може изузетно да одложи рочиште ако је то потребно ради извођења доказа или због спречености судије“, али се у пракси рочишта одлажу и због спречености странака, сведока и вештака када је то основано и оправдано, као и због других околности и процесних догађаја који законом нису експлицитно предвиђени. „Суд може прихватити предлог странака за одлагање рочишта уколико су разлози изнети у наведеном предлогу оправдани и доказани.“⁴⁴ Приликом одлагања рочишта за главну расправу, суд је дужан да одреди нови временски оквир, који према ЗПП не може да буде дужи од једне трећине првобитно одређеног временског оквира.⁴⁵ Нама се чини да се ова одредба ипак односи на прво одлагање, а свако наредно одлагање и сваки нови временски оквир даље могу продужавати укупно време трајања главне расправе за по трећину или чак и дуже, неограничено и у недоглед. Против решења суда којим се одлаже рочиште, било услед спречености судије или на основу предлога једне од странака, није дозвољена жалба. У погледу уређења института временског оквира, законодавцу се на овом месту може упутити критика да нису дефинисани јасни и објективни критеријуми за одређење ни иницијалног временског оквира, нити накнадног и новог временског оквира. Такође, нису прописана ограничења у погледу броја могућих одлагања рочишта, а самим тим ни броја временских оквира који се могу донети у току трајања главне расправе у једној парници. Тиме се доводи у питање сврха института временског оквира, смештеног у фазу припремања главне расправе. Неповољна процесноправна ситуација из перспективе

---

⁴¹ Исто, стр. 113.

⁴² Весна Ракић-Водинелић, В., *нав. чланак*, стр. 517.

⁴³ „У ширем смислу решење о одређивању временског оквира за спровођење поступка преставља радњу формалног управљања поступком. У питању је групација радњи које принципијелно не везују суд и постоји могућност њихове накнадне промене сходно динамици и развоју процесних активности. У овом случају ЗПП потпуно релативизира наведено обележје и даје му битно другачији значај.“ Кеча, Р., *нав. чланак*, стр. 114.

⁴⁴ Питања и одговори са Двдесетог саветовања судија привредних судова РС са Златибора, септембар 2012. године, Правна база ИНГ-ПРО.

⁴⁵ Чл. 108, ст. 2 ЗПП-а.

временског продужења трајања главне расправе ублажена је кроз неколико одредаба ЗПП. Тако, након одлагања рочишта, у оквиру новог временског оквира, суд је дужан да одмах одреди место и време одржавања одложеног рочишта.⁴⁶ „Странци, односно њеном пуномоћнику, датум одржавања рочишта може бити саопштен усмено на рочишту, што је суд дужан да констатује на расправном записнику.”⁴⁷ Такође, суд је дужан да се стара да се за следеће рочиште прибаве сви докази чије је извођење за њега одређено и да се изврше друге припреме како би расправа могла коначно да се заврши на том рочишту.⁴⁸

Решење којим се утврђује нови временски оквир за спровођење поступка доноси се и у случају објективног преиначења тужбе. Иако би несмотрена формулација одредбе ЗПП могла да нас упути да ће суд одредити нови временски оквир само „кад дозволи преиначење тужбе”⁴⁹, он би морао исти да одреди и у случају када тужени пристане на преиначење након тренутка литиспенденције, па и након припремног рочишта, као и у случају тзв. привилегованог преиначења. У овим ситуацијама суд је дужан да остави туженом потребно време како би могао да се припреми за расправљање по преиначеној тужби, јер се мења предмет расправљања, ако тужени за то није имао довољно времена.⁵⁰ Иако је првенствено намењен временском усмеравању радњи усменог расправљања на једном или више рочишта за главну расправу, при његовом утврђивању се узимају у обзир и радње писменог расправљања⁵¹, какав је и поднесак којим се преиначује тужба.

Одлуку о новом временском оквиру трајања поступка суд доноси и када странци дозволи враћање у пређашње стање. У случају када странка пропусти рочиште или рок за предузимање парничне радње и услед тога изгуби право на предузимање те радње, суд ће, уколико постоје оправдани разлози за пропуштање, на основу благовременог, уредног и потпуног предлога, да дозволи странци да накнадно изврши ту радњу.⁵² С обзиром на ситуацију да ће се поступак вратити у оно стање у коме се налазио пре пропуштања⁵³, као и да је у међувремену дошло до протекла времена до доношења одлуке којом се дозвољава враћање у пређашње стање, „није могуће спровести настављени поступак на начин и у динамици која је раније била одређена решењем о

---

⁴⁶ Чл. 108, ст. 3 ЗПП-а.

⁴⁷ Пресуда Привредног суда у Пожаревцу П. 59/16 од 30. 5. 2016. године потврђена пресудом Привредног апелационог суда Пж. 5303/16 од 8. 3. 2018. године, Правна база ИНГ-ПРО.

⁴⁸ Вид. Чл. 329, ст. 1 ЗПП-а.

⁴⁹ Чл. 199, ст. 7 ЗПП-а.

⁵⁰ Вид. Чл. 199, ст. 4 ЗПП-а.

⁵¹ Ракић-Водинелић, В., *нав. чланак*, стр. 518.

⁵² Упор. чл. 109, ст. 1 ЗПП-а.

⁵³ Упор. чл. 109, ст. 2 ЗПП-а.

одређивању временског оквира⁵⁴. „Сходно ... регулативи која се односи на одређивање новог временског оквира у ситуацији када се рочиште одлаже, као неочекиваној околности коју суд није могао да предвиди у тренутку доношења решења о временском оквиру, суд треба да одреди нов временски оквир и у ситуацији када се поступак враћа у пређашње стање.“⁵⁵

У ЗПП из 2011. године којим је уведен институт временског оквира, уведен је и нов систем преклузија за изношење чињеничног стања и предлагања доказа, чиме је начелно омогућено поштовања временског оквира. Према ЗПП: „Странка је дужна да најкасније на припремном рочишту, односно првом рочишту за главну расправу ако припремно рочиште није обавезно (чл. 302) изнесе све чињенице потребне за образложење својих предлога, да предложи доказе којима се потврђују изнете чињенице, да се изјасни о наводима и понуђеним доказима противне странке, као и да предложи временски оквир за спровођење поступка.“⁵⁶. На основу ове одредбе, односно на основу изнете процесне грађе, даље су предвиђене и обавезе суда у фази припремања главне расправе. Дужност суда је и да се стара да се предмет спора свестрано расправи, а ради тога је потребно да на припремном рочишту најпре утврди које су од изнетих чињеница неспорне, општепознате и спорне, која би правна питања требало да се расправе⁵⁷ и у вези са њима да одлучи која ће доказна средства да изведе на главној расправи, а све то у складу са временским оквиром за спровођење поступка који одређује решењем.⁵⁸ Ново и ригорозно правило о преклузији страначког изношења процесне грађе везано за припремно рочиште, односно прво рочиште за главну расправу, ублажено је предвиђеним изузетком. „Странке могу, у поднесцима или на каснијим рочиштима, све до закључења главне расправе, да износе нове чињенице и предлажу нове доказе, само ако учине вероватним да без своје кривице нису могле да их изнесу, односно предложе на припремном рочишту, односно на првом рочишту за главну расправу, ако припремно рочиште није одржано.“⁵⁹

---

⁵⁴ Одговори на питања привредних судова, утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда 7. 11. 2016. и 8. 11. 2016. и на седници Одељења за привредне преступе одржаној 10. 11. 2016. године, Правна база ИНГ-ПРО.

⁵⁵ Исто.

⁵⁶ Чл. 308, ст. 1 ЗПП-а.

⁵⁷ Чл. 308, ст. 2 ЗПП-а.

⁵⁸ Вид. чл. 308, ст. 3 ЗПП-а.

⁵⁹ Чл. 314, ст. 1 ЗПП-а. „Суд може прихватити нове чињенице и нове доказе странака, иако они нису изнети на припремном рочишту или првом рочишту за главну расправу, уколико странка учини вероватним да их без своје кривице није могла изнети у року који је законом прописан.“ (Пресуда Привредног суда у Пожаревцу П. 42/16 од 27. 9. 2016. године потврђена пресудом Привредног апелационог суда Пж. 7395/16 од 15. 6. 2018. године, Правна база ИНГ-ПРО. „Уколико се након извођења одређених доказа током поступка јаве одређене чињенице као спорне, странка није преклудирана у предлогу да предложи или изнесе доказе којим би учинила вероватним своје наводе, без

Уколико су чињенице или докази изнети након припремног рочишта, односно првог рочишта за главну расправу, а странка није учинила вероватним да их без своје кривице није могла раније изнети, суд такве чињенице неће узети у обзир.⁶⁰

4. Одговорност за (не)поштовање временског оквира

Према ЗПП суд је „дужан да поштује временски оквир“, као и да се стара да странке поштују временски оквир.⁶¹ У чл. 10, ст. 3 ЗПП из 2011. године⁶², било је предвиђено: „Непоступање судије у временском оквиру је основ за покретање дисциплинског поступка у складу са одредбама Закона о судијама.“. Цитирана одредба је престала да важи након ступања на снагу новог Закона о судијама из 2023. године⁶³, тј. даном конституисања Високог савета судства.⁶⁴ Међутим, како у претходном⁶⁵, тако и у важећем ЗОС-у предвиђене су врсте

обзира што такав предлог није уследио на првом рочишту.“ Сентенца: Пресуда Привредног суда у Пожаревцу П. 1220/15 од 17. 2. 2016. године укинута решењем Привредног апелационог суда у Београду Пж. 1021/18 од 19. 7. 2018. године, Правна база ИНГ-ПРО.

⁶⁰ Сентенца: „Чињенице које нису изнете на припремном рочишту, односно на првом рочишту за главну расправу када припремно рочиште није одржано, суд неће узети у обзир ако су касније изнете, осим ако странка учини вероватним да без своје кривице није могла да их изнесе раније.“ Образложење: „Тужени није истакао чињеницу постојања законите и савесне државине спорног земљишта ни у одговору на тужбу нити на првом одржаном рочишту за главну расправу од 7. 4. 2015. године. Ту чињеницу тужени истиче на рочишту за главну расправу од 5. 5. 2016. године, али не наводи разлоге којима чини вероватним да исту без своје кривице није могао изнети на првом рочишту за главну расправу. Због тога првостепени суд, имајући у виду садржину одредбе чл. 314. ЗПП, ту чињеницу није могао узети у обзир и на њој, између осталог, засновати одлуку у овом спору. Поступајући супротно наведеној одредби, нижестепени суд је учинио битну повреду одредаба парничног поступка из чл. 374. ст. 1. ЗПП у вези са чл. 308. ст. 1. и 314. истог закона на коју се указује жалбом и која је утицала на правилност донете одлуке о тужбеном захтеву.“ Решење Апелационог суда у Београду, Гж 7242/16 од 2. 11. 2016. године, Правна база ИНГ-ПРО.

⁶¹ На начин „да спречи сваки покушај неоснованог одлагања рочишта и санкционише сваку повреду или злоупотребу процесних права и нарушавање процесне дисциплине“. Чл. 309, ст. 4 ЗПП-а.

⁶² У свим побројаним верзијама Закона о парничном поступку Сл. гласник РС, бр. 72/11, 49/13 – УС, 74/13 – УС, 55/14, 87/18 и 18/20, до измена из 2023. године.

⁶³ Закон о судијама је објављен у Сл. гласнику РС, бр. 10/2023 од 9.2.2023. године, када је и ступио на снагу, а примењује се од дана конституисања Високог савета судства.

⁶⁴ Чл. 113, ст. 2 ЗОС-а.

⁶⁵ Закон о судијама (Сл. гласник РС, бр. 116/2008, 58/2009 - Одлука УС РС, 104/2009, 101/2010 (чл. 5-7. нису у пречишћеном тексту), 80/2011 - Одлука УС РС, 8/2012 - Одлука УС РС, 121/2012, 124/2012 - Одлука УС РС, 101/2013 (чл. 34-36. нису у пречишћеном тексту), 111/2014 - Одлука УС РС, 117/2014, 40/2015, 63/2015 - Одлука УС РС 106/2015 (чл. 2. и 3. нису у пречишћеном тексту), 63/2016 - Одлука УС РС,

дисциплинских прекршаја, те се неколико њих могу оценити као непоштовање временског оквира од стране поступајућег судије или довести у директну везу са тим. Ти дисциплински прекршаји су нормирани у чл. 97, ст. 1 ЗОС као: неоправдано одуговлачење поступка или неоправдано незаказивање рочишта или претреса или неоправдано кашњење у изradi одлука (ст. 3); узимање предмета у рад редом који неоправдано одступа од реда којим су примљени (ст. 4); учестало кашњење на заказано рочиште или претрес (ст. 5); неоправдано необавештавање председника суда о предмету у којем поступак дуже траје (ст. 6). Ако се непоштовање временског оквира подведе под дисциплински прекршај судије, даље произлази да санкција за непоштовање временског оквира усмерена према судији може да доведе до његове дисциплинске одговорности, а могуће је (у случају тешког дисциплинског прекршаја)⁶⁶ и до разрешења.⁶⁷

Иако су законодавци настојали да појачају судијску одговорност за поштовање временског оквира тако што су у вези са тим предвидели дужности суда (ЗПП) и основ за дисциплинску одговорност судије нормирањем одређених дисциплинских прекршаја (ЗОС), фактичко стање преоптерећености судија великим бројем предмета често онемогућава остваривање циља који се желео постићи, па се претходно анализирани одредбе у пракси недовољно и недоследно примењују. Чињеница је и да се у пракси углавном не поштује иницијално одређени временски оквир на припремном рочишту или првом рочишту за главну расправу, обзиром да се исти може продужити без ограничења и услова небројано пута, што судији даје велика дискрециона овлашћења. Уз то, новим ЗОС-ом из 2023. године је нормирана одредба која даје бројне могућности за избегавање судијске одговорности за све дисциплинске прекршаје, па и оне који се односе на непоштовање временског оквира (неоправдано одуговлачење поступка или неоправдано незаказивање рочишта и др.). Премда у претходним годинама, од почетка примене ЗПП, није

47/2017 (чл. 3. није у пречишћеном тексту) и 76/2021. Види: Решење УС РС - 21/2009. Види: Решење УС РС - 65/2009. Види: Решење УС РС - 26/2011. Види: Решење УС РС - 32/2014).

⁶⁶ Судија се разрешава, између осталог, и ако је у дисциплинском поступку утврђено да је учинио тежак дисциплински прекршај који, према оцени Високог савета судства, озбиљно штети угледу судијске функције или поверењу јавности у судове (чл. 68 ЗПП-а). Тежак дисциплински прекршај постоји ако је услед извршења дисциплинског прекршаја из чл. 97, ста. 1, тач. 3 ЗПП-а, дошло до озбиљног поремећаја у раду суда или нарушавања угледа и поверења јавности у судство, а нарочито застаревања предмета због несавесног рада судије и ако је наступила већа штета у имовини странке у поступку, као и у случају поновљеног дисциплинског прекршаја (чл. 97, ст. 2 ЗПП-а). Под поновљеним дисциплинским прекршајем из ст. 2. овог члана сматра се два пута правноснажно утврђена одговорност судије за дисциплински прекршај, ако између правноснажних одлука није протекло више од три године (чл. 97, ст. 3 ЗПП-а).

⁶⁷ Вид. Ракић-Водинелић, В., *нав. чланак*, стр. 517.

успостављена доследна пракса разматрања дисциплинске одговорност судије и санкционисања услед непоштовања временског оквира и неоправданог одуговлачења парничног поступка, новим ЗОС-ом је могућност утврђивања такве одговорности минимизована. Одредба ЗОС-а према којој „судија није одговоран за дисциплински прекршај који је учињен услед недовољног броја судија у суду, повећаног прилива предмета у суду, недовољног броја судских особља, незадовољавајућих просторних и техничких услова за рад или других разлога који онемогућавају ефикасно поступање судије“⁶⁸, управо је предвидела најбројније и најчешће ситуације и околности на које се судије позивају (поред одговорности странака) у случају временски дугог трајања парничног поступка, тј. непоштовања временског оквира.

Као значајно, може се поставити питање да ли непоштовање временског оквира представља релативно битну повреду одредаба парничног поступка. С обзиром на одредбу ЗПП-а којом је прописано да „битна повреда одредаба парничног поступка постоји ако суд у току поступка није применио или је неправилно применио одредбу овог закона, а то је било или је могло да буде од утицаја на доношење законите и правилне пресуде“⁶⁹, могло би да се сматра да деловање или пропуштање суда које указује на непоштовање временског оквира може да се подведе под релативно битну повреду. Међутим, у досадашњој анализи релевантне судске праксе нисмо наишли на одлуку којом је утврђена релативно битна повреда одредбе парничног поступка услед непримене или погрешне примене неке од одредби која се односи на дужност поштовања временског оквира. Уз овакву праксу, процесуалисти су изразили став да повреда одредаба о вођењу парничног поступка у границама временског оквира нема значај релативно битне повреде, па сходно томе непоштовање временског оквира у смислу ЗПП-а остаје процесно несанкционисано.⁷⁰ На крају, може се закључити да иако странка начелно има законску могућност да у жалби истакне повреду неке од одредби парничног поступка (којима је регулисана дужност суда да поштује временски оквир или да се стара да странке поштују временски оквир), као релативну, чини се нелогичном и неоправданом одлука којом би се оваква жалба усвојила, пресуда укинула, а предмет вратио на поновно суђење и одлучивање.⁷¹ Тако, непоштовање временског оквира у окончаном првостепеном парничном поступку представља касније неотклоњиву повреду у поступку по правним лековима, али странка има могућност да повреду права на суђење у разумном року истиче у уставној жалби и представци пред ЕСЈП. Док још парнични

---

⁶⁸ Чл. 97, ст. 7 ЗОС-а.

⁶⁹ Чл. 374, ст. 1 ЗПП-а.

⁷⁰ Кеча, Р., *нав. чланак*, стр. 114 и 118. Мишковић, М., *Временски оквир за спровођење поступка у Закону о парничном поступку из 2011.*, Право и привреда, бр. 10-12/2014, стр. 130.

⁷¹ *Исто*.

поступак није окончан, странци стоје на располагању правна средства којима се према ЗЗПСПР штити право на суђење у разумном року - приговор ради убрзавања поступка и жалба, а уз њих и захтев за правично задовољење.⁷²

Иако је поштовање временског оквира првенствено дужност и одговорност суда, у парничној теорији и пракси се налази на аргументовани став да је тај институт у нашем ЗПП-у уведен на начин да се између суда и парничних странака подели одговорност за ток и трајање поступка.⁷³ Такав закључак произилази из обавезе странака да (уз изношење чињеница и предлагање доказа) предложе временски оквир, односно из процесног права/овлашћења да странке учествују у одређивању временског оквира. Међутим, иако је начелно остављена могућност да странке снесу одговорност за одуговлачење поступка и непоштовање временског оквира, суд има контролну функцију⁷⁴, па је дужан да „спречи и казни сваку злоупотребу права које имају странке у поступку“⁷⁵, тј. да „спречи сваки покушај неоснованог одлагања рочишта и санкционише сваку повреду или злоупотребу процесних права и нарушавање процесне дисциплине“⁷⁶. Сходно томе, пропуштање суда у том смислу може опет имати утицај на дуго временско трајање парничног поступка, преко стандарда разумног рока. Такав став заузео је и Врховни касациони суд: „Ценећи све наведене критеријуме, Врховни касациони суд налази да је предлагачу повређено право на суђење у разумном року јер је разлог дугог трајања првостепеног поступка некоришћење свих процесних могућности суда који није водио рачуна о процесној дисциплини странака, односно није користио законску могућност за дисциплинованост тужиоца због неприступања заказаним рочиштима или доношења одговарајућих одлука у његовом одсуству иако је уредно позван на рочиште.“⁷⁷ Саме странке (односно њихови пуномоћници), могу утицати на продужење временског оквира како из оправданих разлога, тако и злонамерно, при чему прикривено несавесно вођење парничног поступка остаје без прописане санкције за такво незаконито поступање. Тако се, с обзиром на процесноправно држање и деловање парничних странака у оквиру њихових процесних овлашћења у парничном

---

⁷² Чл. 3, ст. 1, тач. 1-3 ЗЗПСПР-а.

⁷³ „Међутим, наведени институт уведен је и како би се између суда и странака поделили одговорност за ток и трајање судског поступка. Наведено произлази из одредбе чл. 303. Закона о парничном поступку (...) и 308. Закона о парничном поступку (...) прим. аут.“. Питања и одговори са Двадесетог саветовања судија привредних судова РС са Златибора, септембар 2012, Правна база ИНГ-ПРО. Вид. Мишковић, М., *нав. чланак*, стр. 132.

⁷⁴ О контролној улози судије вид. више у Станковић, Г., *Превенција злоупотребе процесних овлашћења*, Зборник радова копаоничке школе природног права – Слободан Перовић, Том 3, 2023, стр. 237. и 239.

⁷⁵ Чл. 9, ст. 2 ЗПП-а.

⁷⁶ Чл. 309, ст. 4 ЗПП-а.

⁷⁷ Из решења Врховног касационог суда, Рж. г. 1727/15 од 17. 11. 2015. године, утврђена 30. 5. 2016. на Седници Одељења за заштиту права на суђење у разумном року.

поступку, доводи у питање могућност странака да касније основано истичу повреду права на суђење у разумном року.

5. Закључна разматрања

Увођење института временског оквира у Закон о парничном поступку представљало је значајан покушај да се убрзају судски поступци и осигура ефикасније остваривање права на одлуку у разумном року. У теорији, постављање јасних временских одредница за предузимање парничних радњи и ограничења у погледу укупног трајања парничног поступка требало би да обезбеди предвидиву динамику у поступању суда и странака, умањујући могућности за одуговлачење поступка. Међутим, пракса у Републици Србији показује да упркос овом институту, парнични поступци и даље трају дуго. Разлози за то могу се тражити у непотпуном законском уређењу института временског оквира, недостатку ефикасних механизма за контролу и санкционисање непоштовања рокова, као и преоптерећености судова новим и старим нерешеним предметима услед бројних организационих и кадровских проблема који дуго постоје у нашем правосуђу.

Обавеза одређивања временског оквира на самом почетку поступка, на припремном рочишту или првом рочишту за главну расправу, начелно је пружила могућност суду и странкама да заједнички креирају временски план развоја парничног поступка и поделе одговорност за његово трајање. Међутим, како Законом нису предвиђени критеријуми за одређивање самог временског оквира, тако се за оцену разумног трајања поступка, тј. одређења временског оквира, наши судови служе критеријумима из праксе Европског суда за људска права у погледу оцене разумног рока, као и критеријумима из Закона о заштити права на суђење у разумном року, уз начелне временске одреднице колико би првостепени (до две године) и другостепени (до једне године) поступци требало да трају, а које су прописане Законом о судијама. Законом није предвиђен ни начин одређивања временског оквира у смислу упутства судији или председнику већа како да поступи у ситуацији када странке нису сагласне поводом својих предлога у вези са временским оквиром, па из праксе следи да суд није дужан да прихвати предложени временски оквир од стране пуномоћника или самих странака, а све без образложења, јер решење о временском оквиру представља одлуку о управљању парничним поступком против које није дозвољена жалба. У погледу садржине решења о временском оквиру, у пракси су још на почетку примене овог института на саветовању судија заузети ставови који донекле ублажавају законске одредбе, а у складу са реалним могућностима за поступање судија, па се тако не сматра (релативно) битном повредом одредаба парничног поступка када се предвиди више рочишта за главну расправу и не обезбеди концентрација истих, нити када се пропусти уношење датума свих планираних рочишта у временски оквир.

Обзиром да иницијално одређени временски оквир, није апсолутан, да најчешће није ни коначан, већ само прелиминаран, он се у зависности од развоја конкретне парнице може изменити тако што ће се у оквиру њега одредити једно или више нових рочишта (што је препорука) или се најчешће доноси нов временски оквир услед бројних законом предвиђених, али и других субјективних и објективних околности (одлагања рочишта услед спречености судије, странака, пуномоћника, сведока, вештака, објективног преиначења тужбе; повраћаја у пређашње стање; накнадног оправданог изношења нових чињеница и доказа и др.). Чињеница да се у пракси углавном не поштује иницијално одређени временски оквир, обзиром да се исти може продужити, односно да се може донети нови без ограничења и услова небројано пута, отежава остваривање жељених ефеката овог института.

У погледу одређења временског оквира судија има дискрециона овлашћења, док у погледу поштовања временског оквира судија има кључну улогу, али и одговорност. Суд је дужан да поштује временски оквир, као и да се стара да странке поштују временски оквир тако што ће спречити могуће злонамерно, противправно и несавесно понашање странака (неосновано одлагање рочишта, злоупотребу процесних права и нарушавање процесне дисциплине), односно по потреби и санкционисати (новчаном казном). Честа је појава да странке, а посебно тужени у парничном поступку одуговлаче поступак, при чему је такво понашање најчешће прикривено или лажно оправдано, па остаје процесно несанкционисано. Неки од кључних проблема који онемогућавају доношење правилних и законитих одлука у разумном року, јесу имплементација и примена санкција за непоштовање рокова, а самим тим и да непоштовање временског оквира у парничном поступку. Чак и када се у парничном поступку, додуше ретко, решењем одреде новчане казне, често се та решења не извршавају, односно накнадно стављају ван снаге. Иако Законом о парничном поступку нису предвиђене санкције за непоступање судије у временском оквиру, Законом о судијама је предвиђена дисциплинска одговорност судије за нормиране дисциплинске прекршаје, под које се може подвести и непоштовање временског оквира (неоправдано одуговлачење поступка или неоправдано незаказивање рочишта или неоправдано кашњење у изради одлука и др.), уз санкције.

На крају, велики број типских предмета, сложеност одређених предмета, недостатак кадровских ресурса у судовима, као и неадекватна сарадња између странака и судова, додатно отежавају убрзање парничних поступака. Иако је законодавни оквир постављен са циљем ефикасности, стварни напредак у скраћењу трајања поступака, који није на уштрб законитости и правилности суђења и одлучивања захтева свеобухватнији приступ, укључујући реформе у организацији правосуђа и бољу координацију свих учесника у процесу.

*Jelena Čanović Spasojević, LL.M., Assistant
Faculty of Law, University of Kragujevac*

(NON)OBSERVANCE OF THE TIME FRAME FOR THE CONDUCTION OF LITIGATION PROCEEDING

Summary

The subject of the paper is the analysis of the contested application of legal provisions on observance of the time frame for the conduction of civil proceeding. The time frame institute, along with other novelties, was introduced by the Law on Civil Procedure which came into force in 2011, with the intention of improving the efficiency of the trial, limiting the duration of the procedure, better concentration of the procedure, as well as respect to the rights of the parties on a court decision within a reasonable time. The paper analyzes the term, procedural legal basis and content of the time frame institute, as well as the method and criteria for determining of the time frame. In practice, the initially determined time frame is usually often changed. However, a new time frame is determined in accordance with the law and other procedural situations which might happen during the time development of the litigation proceeding (postponement of the hearing, modification of the claim, restitutio in integrum, and subsequent presentation of new facts and evidence). A significant part of the work refers to the determination of responsibility for (non)observance of the time frame, both by the court and by the parties. Considering this, legislators tried to strengthen the judge's responsibility for non-observance of the time frame, thus Civil procedure law stipulates the duty of the court not only to respect the time frame, but also to control the negligent or malicious behavior of the parties. Correspondingly, Law on Judges provides the basis for the judge's disciplinary responsibility by standardizing disciplinary offenses and possible sanction.

Key words: *observance of the time frame, method of determining the time frame, responsibility for non-observance of the time frame.*

Литература

- Андријашевић, М., *Припремно рочиште и одређивање временског оквира*, Врховни касациони суд Билтен, бр. 3/2012.
- Бабовић, Б., *Право на суђење у разумном року и парнични поступак*, Право и привреда, бр. 7-9/2013.
- Горавица, Б., *Шта је временски оквир и како га правилно одредити*, Билтен судске праксе привредних судова, Тематски број, 2/2012.
- Дукић, Д., *Временски оквир, Временски оквир у парничном поступку Републике Србије*, Билтен судске праксе привредних судова, Тематски број, 2/2012.
- Мишковић, М., *Временски оквир за спровођење поступка у Закону о парничном поступку из 2011.*, Право и привреда, бр. 10-12/2014.
- Петровић Шкоро, В., *Остваривање разумног рока – временски оквир*, Правни информатор, бр. 4/2012.
- Познић, Б., Ракић-Водинелић, В., *Грађанско процесно право*, Београд, 2015.
- Ракић-Водинелић, В., *Закон о парничном поступку Србије 2011*, Правни записи, Год. II, бр. 2/2011.
- Станковић, Г., *Закон о парничном поступку, Пето измењено и допуњено издање, Објашњења, тумачења и стварни регистар*, Београд, 2014.
- Станковић, Г., *Превенција злоупотребе процесних овлашћења*, Зборник радова копаоничке школе природног права – Слободан Перовић, Том 3/2023.
- Сремчев, С., *Временски оквир за спровођење поступка по новом Закону о парничном поступку*, објављено 06.01.2013. године на сајту: https://www.paragraf.rs/100pitanja/parnicni_postupak/vremenski_okvir_parnicnog_postupka.html, приступљено: 03.06.2024.
- Кеча, Р., *О орочавању радњи суда у парничном поступку*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 3/2012.
- Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода и Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и додатних протокола бр. 11, 4, 6, 7, 12 и 13, (Сл. лист СЦГ - Међународни уговори, бр. 9/2003, 5/2005 и 7/05 - испр. и Сл. гласник РС - Међународни уговори, бр. 12/2010 и 10/2015).
- Закон о парничном поступку (Сл. гласник РС, бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 - одлука УС и 55/2014, 87/2018, 18/2020 и 10/2023 - др. закон).
- Закон о заштити права на суђење у разумном року (Сл. гласник РС, бр. 40/2015 и 92/2023).
- Закон о судијама (Сл. гласник РС, бр. 10/2023).
- Закон о судијама (Сл. гласник РС, бр. 116/2008, 58/2009 - Одлука УС РС, 104/2009, 101/2010 (чл. 5-7. нису у пречишћеном тексту), 80/2011 - Одлука УС РС, 8/2012 - Одлука УС РС, 121/2012, 124/2012 - Одлука УС РС, 101/2013 (чл. 34-36. нису у пречишћеном тексту), 111/2014 - Одлука УС РС, 117/2014, 40/2015, 63/2015 - Одлука УС РС 106/2015 (чл. 2. и 3. нису у пречишћеном тексту), 63/2016 - Одлука УС РС, 47/2017 (чл. 3. није у пречишћеном тексту) и 76/2021. Види: Решење УС РС - 21/2009. Види: Решење УС РС - 65/2009. Види: Решење УС РС - 26/2011. Види: Решење УС РС - 32/2014).
- Препорука бр. Р (84) 5 Комитета министара земљама чланицама Савета Европе о начелима грађанског поступка за унапређење остваривања правде (усвојен од стране Комитета министара 28.02.1984. године)

Устав Републике Србије (Сл. гласник РС, бр. 98/2006 и 115/2021)

Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења Привредног апелационог суда одржаној 23.10.2012. године - Судска пракса привредних судова - Билтен бр. 3/2012

Одговори на питања привредних судова, утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда 7. 11. 2016. и 8. 11. 2016. и на седници Одељења за привредне преступе одржаној 10. 11. 2016. године, Правна база ИНГ-ПРО

Питања и одговори са Двадесетог саветовања судија привредних судова РС са Златибора, септембар 2012. године, Правна база ИНГ-ПРО

Пресуда Привредног суда у Пожаревцу П. 59/16 од 30. 5. 2016. године потврђена пресудом Привредног апелационог суда Пж. 5303/16 од 8. 3. 2018. године, Правна база ИНГ-ПРО

Пресуда Привредног суда у Пожаревцу П. 42/16 од 27. 9. 2016.године потврђена пресудом Привредног апелационог суда Пж. 7395/16 од 15. 6. 2018. године,

Решење Привредног суда у Пожаревцу, Р4П. 1/16 од 25. 4. 2016. године, потврђено Решењем Привредног апелационог суда у Београду, Рж. 4/16 од 16. 5. 2016. године, Правна база ИНГ-ПРО.

Решење Врховног касационог суда, Рж. г. 1727/15 од 17. 11. 2015. године, утврђена 30. 5. 2016. на Седници Одељења за заштиту права на суђење у разумном року.

Сентенца из решења Врховног касационог суда Рж г 331/2014 од 10.12.2014. године утврђена на седници Одељења за заштиту права на суђење у разумном року 19.03.2015.

Сентенца из Пресуде Привредног апелационог суда, Пж. 5647/2013(2) од 10.4.2014. године, Правна база Paragraph Lex.

Сентенца из Пресуде Привредног суда у Пожаревцу П. 1220/15 од 17. 2. 2016. године укинута решењем Привредног апелационог суда у Београду Пж. 1021/18 од 19. 7. 2018. године, Правна база ИНГ-ПРО.

Сентенца из Решење Апелационог суда у Београду, Гж 7242/16 од 2. 11. 2016. године, Правна база ИНГ-ПРО.